משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר מועד

עיקר תוספות יום טוב על משנה מועד קטן

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה מועד קטן

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה ט 7
משנה י 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
משנה ה 8
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 11
משנה ט 11

פרק א

משנה א

א וְהֵ"א מִתְחַלֵּף בְּחֵי"ת. רַשְׁ"י. שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִמּוֹצָא הַגָּרוֹן. וְעֵירְ הַיְנוּ לְמַיִם, כְּדִכְתִיב [מִשְׁלֵי כה] מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה:

ב **בַּמּוֹעֵד**. הַמִּשְׁנָה תִּקְרָא [מוֹעֵד, מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִים] חֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, [וְהֵם] הַיָּמִים שֶׁבֵּין מוֹעֵד לְמוֹעֵד. הָרַמְבַּ"ם:

ג רַשְׁ"י. וְהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ וְהַטּוּר פֶּה אֶחָד הִסְכִּימוּ דְּאֵין לְחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד עִקָּר מִן הַתּוֹרָה. וּבְרִיְתָא דַּחֲגִיגָה דִּלְמִדּוּהָ מִקְּרָא אֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא. וְהַבֵּית יוֹסֵף כָּתַב שֶׁנִּרְאֶה לוֹ מִזֹּאת הַבְּרַיְתָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִקָּר מִן הַתּוֹרָה, וְהַכָּתוּב מְסָרָהּ לַחֲכָמִים לֶאֱסֹר וּלְהַתִּיר כְּפִי שֶׁנִּרְאֶה לָהֶם:

ד אֲבָל הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה שֶׁאֵין סוֹבֵר כָּךְ, אֶלָּא דְּבֵית הַבַּעַל נַמִּי אָסוּר בִּשְׁבִיעִית. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה כְּלוֹמַר שֶׁאֲפִלּוּ דָּבָר הָאָבֵד לֹא הִתִּירוּ כְּשֶׁיֵּשׁ טִרְחָא:

ו **שֶׁלֹּא**. וְאִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי לְמִעוּטֵי שְׂדֵה הַבַּעַל, שֶׁאֲפִלּוּ מִמָּעִין שֶׁלֹּא יָצָא בִּתְחִלָּה אָסוּר. גְּמָרָא:

ז **אֵין מַשְׁקִין**. אַמּוֹעֵד קָאֵי, דְּגַבֵּי שְׁבִיעִית לֹא חָיְישִׁינַן לְטִרְחָא יְתֵרָא, וְטַעְמָא מְפֹרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי דִּשְׁבִיעִית עַל יְדֵי שֶׁהוּא מֻתָּר בְּמְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ דְּקַרְקַע הִתִּירוּ אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁל טֹרַח, אִי נַמִּי שְׁבִיעִית עַל יְדֵי שֶׁזְּמַנָּהּ מְרֻבֶּה כוּ' וְלֹא מִסְתַּבֵּר לַעֲשׂוֹת שִׁבְעָה יָמִים הָאַחֲרוֹנִים כְּשִׁבְעָה דְּרֶגֶל:

ח **הַקִּילוֹן**. כֵּיוָן דְּמֵי הַגְּשָׁמִים לֹא נֶאֶסְרוּ אֶלָּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּמֵי הַקִּילוֹן, הִלְכָךְ שַׁפִּיר נַקְטֵיהּ אַחַר מֵי גְּשָׁמִים. הָרַ"ן:

ט וּמִלְּשׁוֹן קוֹלְתָא שֶׁהוּא תִּרְגּוּם כַּדָּה עַל שִׁכְמָה, נִקְרֵאת קִילוֹן. הָרַ"ן:

י **וְאֵין עוֹשִׂין כוּ'**. מִדְּרֵישָׁא דְּהַהִוא אֲבָל אֵין מַשְׁקִין לֹא קָאֵי אַשְּׁבִיעִית, הַהִוא סֵיפָא נַמִּי לֹא קָאֵי אַשְּׁבִיעִית. הָרַמְבַּ"ם:

יא כְּדֵי שֶׁיִּתְעַכְּבוּ שָׁם הַמַּיִם, מִלְּשׁוֹן [רוּת א] הֶלָהֵן תֵּעָגֵנָה, שֶׁהוּא לְשׁוֹן עִכּוּב. הָרַ"ן:

יב לִישְׁנָא דִּבְרַיְתָא, וּבְאַתְרֵיהּ דְּתַנָּא דְּמַתְנִיתִין שְׁכִיחֵי גְּפָנִים וְלֹא זֵיתִים:

משנה ב

יג **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כוּ'**. דְּכָל שֶׁנִּרְאֶה כְּחוֹפֵר לֹא הֲוֵי עֲבוֹדָה, דְּעוֹדֵר לֹא הֲוֵי כֵּיוָן דְּמַשְׁלִיךְ אֶת הֶעָפָר לְמֵרָחוֹק, וְהָעוֹדֵר מֵנִיחַ בְּמְקוֹמוֹ. הָרַ"ן. וּבָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּמַתִּיר אֲפִלּוּ אֵינוֹ מַשְׁלִיךְ לְמֵרָחוֹק, וְעַיֵּן שָׁם הַטַּעַם:

יד **הַמְקַלְקְלוֹת.** סִיּוּמָא דְּמִלְּתָא דְּרַבָּנָן הוּא:

טו וְלֹא דָּמֵי לְמַעְיָן שֶׁיָּצָא בַּתְּחִלָּה כְּדִלְעֵיל דְּחַיְשִׁינַן שֶׁיִּפְלוּ גְּדוֹתָיו וְאָתֵי לְתַקֵּן, דְּתִקּוּנָא דְּהָתָם עֲשִׂיָּה בַּתְּחִלָּה הִיא כְּדְקָתָנֵי שֶׁיָּצָא בַּתְּחִלָּה:

טז **שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** אֲפִלּוּ אֵין רַבִּים צְרִיכִים לָהֶם. וְטַעְמָא כָּתַב הָרַ"ן בְּשֵׁם הָרַאֲב"ד לְפִי שֶׁצָּרְכֵי רַבִּים אֵינָם נִגְמָרִים אֶלָּא בְּשָׁעַת הַבַּטָּלָה, מִשּׁוּם דְּדָמֵי לְקִדָּרָה דְּבֵי שַׁמַּאי כוּ', וּמַסִּיק דְּכִי הִתִּירוּ בְּמִלֶּאכֶת הֶדְיוֹט [וּכְדִלְקָמָן]. וְנִרְאֶה לִי דְּהַיְנוּ דְּתָנֵי וְחוֹטְטִין [דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא מְלֶאכֶת הֶדְיוֹט] וּפְרוּשֵׁי קַמְפְּרֵשׁ דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לִישָׁנָא יִתֵּרָא הוּא דְּהַיְנוּ מְתַקְּנִין:

יז **וּמְתַקְּנִין כוּ'.** בְּרֵישׁ שְׁקָלִים תָּנַן דִּבְט"ו בַּאֲדָר מְתַקְּנִין. וּלְפִי שֶׁהַקְּלְקוּלִים מְצוּיִין בַּדְּרָכִים לְכָךְ הֻצְרַךְ תּוֹ לְתַקֵּן בְּחֹל הַמּוֹעֵד:

יח **וְעוֹשִׂין כוּ'.** לְאֲתוֹיֵי בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת כְּשֶׁרַבִּים צְרִיכִין לָהֶם עַתָּה. אֲבָל שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד לֹא הִתִּירוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְלֶאכֶת אֻמָּן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת בָּהֶן, וְאִם יְשַׁנֶּה בָּהֶן יַפְסִיד. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן פֵּרוּשׁ הָרַ"ב בְּרֵישׁ שְׁקָלִים, וְהוּא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי. וּגְמָרָא דִּידָן לֹא סְבִירָא לֵיהּ הַאי דִּיּוּקָא, מִשּׁוּם דְּלֹא דָּמֵי לְהָנָךְ פְּרָטֵי דְּמַתְנִיתִין:

יט **וְיוֹצְאִין כוּ'.** בַּגְּמָרָא רָמֵי וְהָתְנַן בְּרֵישׁ שְׁקָלִים בְּא' בַּאֲדָר כוּ', וּמְשָׁנֵי כָּאן בְּבָכִיר כָּאן בְּאָפִיל:

כ וְלֹא הֲוֵי מְעִילָה, דְּלֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה עֲלֵיהֶן:

משנה ג

כא דְּאִי בְּבֵית הַשְּׁלְחִין הַתְּנַן בְּרֵישׁ פִּרְקִין דְּמַשְׁקִין, וְהַיְינוּ כָּל הַשָּׁוֶה. אֲבָל תֵּימַהּ מַה דּוֹחֲקִיהּ לְאוֹקְמֵיהּ בְּשׁוֹדֶה הַבַּעַל, לוֹקְמֵיהּ בִּשְׁלְחִין, וְאִלּוּ בֵּית הַבַּעַל מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ כוּ', וְאִי קַשְׁיָא מַשְׁקִין דְּלֵעֵיל הֲרֵי כָּתַב בְּעַצְמוֹ לְעֵיל דְּשֶׁל אִילָן לֹא שָׁרֵי בַּמּוֹעֵד דְּלֹא פָּסְדֵי, וּמַתְנִיתִין הָכִי דַּיְיקָא דְּמִשִּׁיכָה מֵאִילָן לְאִילָן הוּא דְּמֻתָּר הָא הַשְׁקָאָה לֹא. וְכֵן דִּבְרֵי הָרַ"ן לְחַלֵּק בְּכָךְ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כב סְבָרָתוֹ בָּזֶה כְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י דִּמְפָרֵשׁ זְרָעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ לִפְנֵי הַמּוֹעֵד שֶׁלֹּא הָיוּ מְלֶמָּדִים לִשְׁתּוֹת תָּמִיד לִפְנֵי הַמּוֹעֵד לֹא יַשְׁקֶה בַּמּוֹעֵד דְּהוֹאִיל וְלֹא מַשְׁקֶה לְהוּ תָּדִיר לִפְנֵי הַמּוֹעֵד לֹא הֲוֵי לְהוּ פְּסִידָא אִי לֹא מַשְׁקֶה לְהוּ בַּמּוֹעֵד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

כג וְהַגְּמָא אֵינוֹ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתְקַבְּצוּ שָׁמָּה אִישׁוּת הַרְבֵּה, וְאָפְשָׁר שֶׁנּוֹתֵן שָׁם אֻכְלִין כְּדֵי שֶׁיָּבֹאוּ וְיֵאָחֲזוּ בַּמְּצוּדָה. הָרַ"ן:

כד **וּבַשְּׁבִיעִית**. לְשׁוֹן רַשִׁ"י אַף עַל גַּב דְּמְתַקֵּן אֶת הַשָּׂדֶה. וּלְשׁוֹן הָרַ"ן דְּלֹא גָּזְרִינַן דִּלְמָא מֵחֲזֵי כַּחֲרִישָׁה כְּשֶׁאָדָם חוֹפֵר וְסוֹתֵם אֶת חֹרֵיהֶם:

כה **וּמָקָרִין**. נִרְאֶה לִי שֶׁהוּא נִגְזַר מִשֵּׁם קֵיר. וְלֹא תָּנֵי מְקִירִין, שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בְּמִלַּת מֵקִיר שֶׁעִנְּנוֹ קְרִירוּת:

משנה ה

כו **בַּתְּחִלָּה**. אֲפִלּוּ בַּתְּחִלָּה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִזְקַק לְהֶסְגֵּר, דְּמִכָּל מָקוֹם שִׂמְחָה הִיא לוֹ כְּשֶׁאוֹמֵר לוֹ אֵינְךָ צָרִיךְ לְהֶסְגֵּר. וּמִלְּשׁוֹן רַשִׁ"י וְהָרַ"ב נִרְאֶה דְּלֹא גָּרְסִינַן בַּתְּחִלָּה. וְכֵן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כז דְּאַף הַמֻּסְגָּר מִשְׁתַּלֵּחַ, וְהָא דַּאי דְּכֵיוָן דְּמִסְתַּמָּא נַמִּי דְּגַם הוּא צַעַר לוֹ, מִכָּל מָקוֹם צַוָּתָא דְּאִינְשֵׁי עִקָּר צַעֲרָא הוּא:

כח **לֹא לְהָקֵל כוּ'**. סְבִירָא לְהוּ נַמִּי דִּבְכֹהֵן תַּלְיָא מִלְּתָא, אֶלָּא מִדְּרָשָׁא דִּלְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ נָפֵיק לְהוּ דְּמִכֵּיוָן שֶׁנִּזְקַק לִרְאוֹתוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁיִּשְׁתּוֹק:

כט **וְעוֹד**. כְּלוֹמַר וְעוֹד מֵקֵל:

ל וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר בֵּין לְעַרְעֵר בֵּין לִסְפֹּד. וְלָשׁוֹן רַשִׁ"י אַתַּרְוַיְיהוּ קָאֵי. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לִי שֶׁתִּבַּת תָּמִיד צָרִיךְ לוֹמַר אִית:

משנה ו

לא **הַכּוֹכִין**. וְהוּא הַדִּין לְקֶבֶר. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין צְרִיכִין לָהֶם עַכְשָׁיו עֲשָׂאוּם כְּצָרְכֵי רַבִּים, רַבִּים שָׁתוּ וְרַבִּים יִשְׁתּוּ, וַהֲרֵי הֵן כַּחֲטִיטַת בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁאֵין צְרִיכִין לָהֶם עַכְשָׁיו שֶׁהִתִּירוּ בָּהֶן לְסוֹפָן דְּהַיְנוּ חֲטִיטָה אֲבָל לֹא תְּחִלָּתָם דְּהַיְינוּ חֲפִירָה כָּל שֶׁאֵין צְרִיכִין לָהֶם עַכְשָׁיו. הָרֹא"שׁ וְהָרַ"ן. וְשֵׁם כּוֹךְ אֲרַמִּית, דְּכֻלַּח דִּכְתִיב בְּאִיּוֹב מְתַרְגֵּם כּוֹךְ:

לב לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צֹרֶךְ לְחֹל הַמּוֹעֵד כְּדִתְנַן וְאֵלּוּ מְכַבְּסִין בְּמוֹעֵד:

לג לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת אֲרוֹנוֹת לְרֹב מֵתִים. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לד **נְסָרִים**. דְּטַרַח גָּדוֹל לְעָשׂוֹתָן בַּמּוֹעֵד. רַשִׁ"י:

משנה ז

לה וּלְשׁוֹן מְעָרְבִין לֹא נִיחָא לְפוּם כֵּן, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר אֵין עוֹשִׂין שִׂמְחָה אַחֶרֶת בְּרֶגֶל כוּ'. וּבַגְּמָרָא אֵיכָּא מַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּנִּיחַ שִׂמְחַת הָרֶגֶל וְעוֹסֵק בְּשִׂמְחַת אִשְׁתּוֹ, וְאֵיכָּא מַאן דְּאָמַר דְּאֵין מְעָרְבִין כוּ', וְלָמְדוּ מִקְּרָא אַחֲרִינָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לו כְּלוֹמַר שֶׁמִּצְטַעֶרֶת עַל הַנִּוּוּל שֶׁבּוֹ הִיא מִתְנַוֶּלֶת:

משנה ח

לז **כְּדַרְכּוֹ**. לְצָרְךְ הַמּוֹעֵד, דִּבְחִנָּם לָמָּה יַתִּירוּ אֲפִלּוּ עַל יְדֵי שִׁנּוּי. תּוֹסָפוֹת:

משנה ט

לח לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, כְּלוֹמַר בּוֹנִין עַל חֻרָּס שֶׁל הַתַּנּוּר וְהַכִּירָה הַטְּפֵלָה שֶׁלָּהֶם. וּלְשׁוֹן הָרֹא"שׁ, הַיְינוּ שֶׁמְּתַקְּנִין אוֹתוֹ יָפֶה עַל עָמְדוֹ כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וְהָר"ב מְפָרֵשׁ לִשְׁנֵיהֶם, דִּלְדִינָא שְׁנֵיהֶם אֱמֶת:

לט וְנִרְאֶה לִי שֶׁהוּא מִלָּה אֲרַמִּית, בַּמְּסִלָּה נַעֲלֶה [בְּמִדְבָּר כ] תִּרְגֵּם בְּאֲרַח כְּבִישָׁא נִיסַק:

מ **בַּתְּחִלָּה**. פֵּרוּשׁ, חֲדָשָׁה. אֲבָל יְשָׁנָה מְכַבְּשִׁין. הָרֹא"שׁ:

משנה י

מא **מַעֲשֶׂה הֶדְיוֹט**. כְּמוֹ שֶׁקָּדַם זִכְרוֹ בְּמִשְׁנָה ד' שֶׁיִּתֵּן הָאֲבָנִים זוֹ עַל גַּב זוֹ בְּלֹא טִיט. הָרַמְבַּ"ם:

מב וּבַגְּמָרָא, הַשְׁתָּא בַּמַּעְגִּילָה אָמְרִתְּ שָׁרֵי, בַּיָּד וּבָרֶגֶל מִבָּעְיָא. הָכִי קָאָמַר, וּמַעֲגִילִין אוֹתָן כְּעֵין מַעְגִּילָה בַּיָּד וּבָרֶגֶל. וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י וְלֹא מַעְגִּילָה מַמָּשׁ אֶלָּא כְּעֵין כוּ':

מג **מְתַקְּנָן בַּמּוֹעֵד**. מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' (וּכְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי פ"ה מט"ו), וּלְכָךְ מְתַקְּנוֹ כְּדַרְכּוֹ בֵּין בְּשֶׁל עֵץ בֵּין בְּשֶׁל בַּרְזֶל. וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁזֶּה הֶפְסֵד גָּדוֹל הוּא, שֶׁאִם יַנִּיחַ הַפֶּתַח פְּתוּחַ וּדְלָתוֹת שְׁבוּרוֹת נִמְצָא מְאַבֵּד כָּל מַה שֶּׁבַּבַּיִת:

מד **בַּמּוֹעֵד**. דְּאִי אֵין יָכֹל לְאָכְלָן לֹא, דְּכוֹבֵשׁ אָסוּר לְהָרַמְבַּ"ם מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַבְשֵׁל. וּלְרַשׁ"י וְהָר"ב מִשּׁוּם מְעַבֵּד. נִרְאֶה לִי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב

משנה א

א כְּלוֹמַר דְּפָתַח [בְּמַתְנִיתִין] בְּאָבֵל, וְלֹא פֵּרֵשׁ אִם יָכֹל לִטְעֹן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה בִּימֵי אֲבֵלוֹ, אֶלָּא מִלֵּי דְּמוֹעֵד קָא פָּרֵישׁ, דְּאִם אֵרַע לוֹ אֹנֶס קֹדֶם הַמּוֹעֵד דְּטוֹעֵן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה. גְּמָרָא:

ב וְהוּא מִלְּשׁוֹן מְגֻפָּה. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת יֵשׁ לוֹמַר דְּצָרִיךְ לְכַסּוֹתוֹ מִפְּנֵי הַשָּׂרָצִים. וּמִיהוּ מְגֻפָּה לֹא הָיָה צָרִיךְ, דְּדַיּוֹ בְּכִסּוּי מֵעָט, וְשֶׁמָּא חָדַשׁ מִתְקַלְקֵל:

משנה ב

ג **יֵינוֹ**. וּצְרִיכֵי, דְּאִי אִשְׁמוֹעִינַן קַמַּיְתָא, בְּהַהוּא קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּמִשְׁחָא יַקִּיר וְאִיכָּא פְּסִידָא יְתֵירָא, אֲבָל חַמְרָא דְּלֹא נָפִישׁ פְּסֵידֵיהּ אֵימָא מוֹדֶה לְרַבִּי יְהוּדָה. וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן בַּתְרַיְיתָא, בְּהַהוּא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה כוּ'. גְּמָרָא:

ד **זוֹלֵף**. כְּלוֹמַר מֵרִיק אוֹתוֹ בֶּחָבִיוֹת. רַשׁ"י:

משנה ג

ה **וּבִלְבַד כּוּ**'. שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּנַאי בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהוּא מַשְׁהֶה לַמּוֹעֵד. רַשׁ"י:

וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם. וּלְשׁוֹן רַשִׁ"י שֶׁאָסוּר לֶהֱנוֹת מֵהֶן. וְהַגְּאוֹנִים מְפָרְשִׁים מַנִּיחִין אוֹתוֹ לֶאֱבֹד וּמוֹנְעִין אוֹתוֹ מִלַּעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מְלָאכָה, אֲבָל לְהַפְקִירָהּ לַכֹּל וּלְאַבְּדָהּ בַּיָּדַיִם לֹא קָנְסוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֵבִיא רְאָיָה לְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

ז **הַמּוֹעֵד**. פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דִּרְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן, דַּאֲפִלּוּ הָנֵי דַּהֲוִין בְּפַרְהֶסְיָא שָׁרֵי לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, אֲבָל כָּל שֶׁאֵינוֹ לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד הוּא הַדִּין שְׁאָר דְּבָרִים דְּאָסוּר, דְּהָא בַּמִּשְׁנָה דִּלְקַמָּן אָסְרוּ לְמָכֹר פֵּרוֹת אֶלָּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. וְצָרִיךְ עִיּוּן אִי צָרִיךְ בְּהַאי צִנְעָא כְּמוֹ בְּהַהִיא דְּפֵרוֹת דִּלְקַמָּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח **מַה יֹּאכַל**. מָצִינַן לְמֵימַר דְּפֵרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ. וּמִיהוּ בַּגְּמָרָא דִּייֵק דְּהָכִי קָאָמַר, אִי נַמִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל מֻתָּר שֶׁיִּשְׁכִּיר עַצְמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַמְּלָאכָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, כְּדֵי לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשׁוֹ. הָרַ"ן:

ט שֶׁאֵינָן לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. טוּר. וְטַעְמָא נִרְאֶה מִשּׁוּם טִרְחָא וְאָתֵי לְאִמְנוּעֵי מִשִּׁמְחַת יוֹם טוֹב:

י וְהֵינוּ רֵישָׁא, וּכְבָר פֵּרְשָׁהּ, אֶלָּא דְּלִעֵיל נָקֵט סְתָם רָחוֹק, כִּלְשׁוֹן הָרַ"ן בַּמִּשְׁנָה, וְהָכָא נָקֵט דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, כְּמוֹ שֶׁמְּבָאֵר הָרַ"ן בַּגְּמָרָא:

יא **אֵין מְבִיאִין כּוּ**'. שֶׁיִּחְשְׁבוּ הָרוֹאִים שֶׁבַּעַל הַבַּיִת נְתָנָם לְתַקֵּן אוֹתָם בַּמּוֹעֵד, וְיֹאמְרוּ שֶׁהָאֻמָּן תִּקְּנָם בַּמּוֹעֵד. הָרַ"ן:

משנה ה

יב **בְּצִנְעָה**. וְהַטַּעַם שֶׁכָּל שֶׁאֻמָּנוּתוֹ בְּכָךְ כָּל הַשָּׁנָה, בָּעֵי צִנְעָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. וּפֵרֵשׁ בְּצִנְעָה בַּגְּמָרָא, אִם הָיָה חֲנוּתוֹ פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים פּוֹתֵחַ חֶצְיוֹ וּמַנִּיחַ חֶצְיוֹ נָעוּל. וְאִם פָּתוּחַ לִסְטָיו פּוֹתֵחַ כְּדַרְכּוֹ כוּ':

יג **הַצַּיָּדִין**. צַיָּדֵי [חַיָּה] עוֹפוֹת וְדָגִים. הָרַ"ן:

יד **בְּצִנְעָה**. שֶׁמָּא יֹאמְרוּ זֶה לוֹקֵחַ שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. רַשִׁ"י. וְקָשֶׁה לָמָּה נָקְטִינַן אֵלּוּ. וְהָרַמְבַּ"ם לֹא הִצְרִיךְ לַעֲשׂוֹתָן בְּצִנְעָה אֶלָּא הָאֻמָּנִים שֶׁעוֹשִׂין מְלָאכוֹת לָרַבִּים, וּפֵרֵשׁ הַבַּיִת יוֹסֵף דְּהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהֵן צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה בְּיַחַד וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ הֵן עוֹשִׂין אוֹתָהּ לְצֹרֶךְ חֹל:

פרק ג

משנה א

א כְּגוֹן שֶׁלֹּא בָא לַיְּשׁוּב עַד חֹל הַמּוֹעֵד, אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שְׁהוּת לְגַלֵּחַ קוֹדֶם הָרֶגֶל כִּי כְּשֶׁבָּא לֹא הָיָה לוֹ שְׁהוּת בַּיּוֹם. בֵּית יוֹסֵף:

ב וּבְרִישׁ פֶּרֶק ט' דִּנְדָרִים כָּתַב דְּקָיְמָא לָן דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לִפְתֹּחַ כְּשֶׁמִּתְחָרֵט מֵעַצְמוֹ, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן נִמְצָא כִּי לֹא נִתְחָרֵט קֹדֶם הָרֶגֶל דִּבְמִתְכַּוֵּן לֹא גִּלָּחַ וְלִתְסַר, וְאִם כֵּן לֹא הֲוָה לֵיהּ לְהָרַ"ב לְכָתֹב טַעַם זֶה. וּמִדַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה דְּכָל שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַשְׁלִים נִדְרוֹ וְנִמְלַךְ בָּרֶגֶל וְהִתִּירוּ לוֹ חָשׁוּב אֹנֶס:

ג וְאִם תֹּאמַר פְּשִׁיטָא. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא גָּזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לְשַׁהוּיֵי קָרְבְּנוֹתָיו עַד הָרֶגֶל שֶׁהוּא בָּטֵל מִמְּלָאכָה. הָר"ן. אֲבָל בַּגְּמָרָא מַסִּיק דְּנָזִיר וּמְצֹרָע אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לָהֶם פְּנַאי מֻתָּרִין:

ד דְּאִי לָאו הָכִי אַף עַל גַּב דְּגִלּוּחַ מְלָאכָה הוּא הָיָה לָנוּ לְהַתִּירָהּ לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

ה **וְהַמְנֻדֶּה**. דְּקָיְמָא לָן שֶׁאָסוּר בְּתִכְבֹּסֶת כְּמוֹ הָאֵבֶל. הָר"ן:

ו **וְכָל הָעוֹלִין כו'**. כְּגוֹן מְצֹרָע וּטְמֵא מֵת שֶׁצְּרִיכִים לְהַחְלִיף בְּגָדֵיהֶם אוֹ לְכַבְּסָן, כָּל אֵלּוּ מֻתָּרִים בַּמּוֹעֵד, שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְכַבֵּס קֹדֶם הָרֶגֶל. הָר"ן. וְהַבַּיִת יוֹסֵף כָּתַב לְהָבִיא בַּעַל קֶרִי שֶׁאֵרַע לוֹ קֶרִי בַּמּוֹעֵד. וּלְאָתוֹיֵי נַמִּי בַּעֲלַת הַכֶּתֶם שֶׁנִּמְצָא בַּמּוֹעֵד:

משנה ג

ז פֵּרוּשׁ הַבַּיִת דִּין. וּמַיְרֵי שֶׁאָבַד הַמַּלְוֶה שְׁטַר חוֹב כִּדְכָתַב. הָר"ן:

ח לָאו חֲזָרָה מַמָּשׁ דְּהָא מַתְנַת בָּרִיא בְּלֹא קִנְיָן לֹא סַגִּי. אֶלָּא שֶׁאִם לֹא נִכְתַּב עֲדוּתָן יַכְחִישׁ הַנּוֹתֵן לֹא כָּךְ הָיָה. הָר"ן:

ט וְאִם לֹא יִכְתְּבֻנּוּ עַכְשָׁיו וְהוּא רוֹצֶה לֵילֵךְ יַעֲבֹר שִׁבְיעִית וְיַפְסִיד חוֹבוֹ. הָר"ן:

י וְקוֹרְעִין לוֹ שְׁטַר חוֹב, כִּדְאָמְרִינַן כָּל שׁוּמָא דְּלֹא כְּתִיב בֵּיהּ קָרְעָנָא לִשְׁטָרָא דְּמַלְוֶה לְאוֹ שׁוּמָא הוּא, וְאִם הָעֵדִים רוֹצִים לְלֶכֶת יִהְיֶה הַמַּלְוֶה קָרֵחַ מִכָּאן וּמִכָּאן (כָּךְ נִרְאֶה לִי). וְרַשִׁ"י פֵּרַשׁ אִגְּרוֹת שׁוּם, בְּכָךְ שָׁמוּ בֵּית דִּין שָׂדֶה זוֹ וְנָתְנוּ לָאַחִים כָּךְ וְכָךְ נֶגְדּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יא וְאִם לֹא יִכְתְּבוּ הַשְׁטָר עַכְשָׁיו שֶׁמָּא תְּבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְאַחַר הַמּוֹעֵד וְשׁוּב אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, וְתֵשֵׁב עִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ חֲפֵצָה בְּאוֹתוֹ בַּעַל. הָר"ן:

יב וִיבַטֵּל הַשָּׁלוֹם:

יג שֶׁאִם לֹא יִכְתְּבוּ עַכְשָׁיו שֶׁמָּא יִשְׁכְּחוּ הַדָּבָר, וְלֹא יִפְקְדוּ פַּעַם אַחֶרֶת כֵּן. הָר"ן:

יד וְעָנְיָנוֹ שֶׁהַנָּשִׂיא הָיָה נוֹתֵן רְשׁוּת לָזֶה לָדוּן וְלוֹמַר לָעַם הוֹרָאוֹתֵיהֶן, וְנִקְרָאִין פִּתְקִין דְּרַבָּנוּתָא, וְשׁוּב אִם טָעָה לֹא הָיָה מְשַׁלֵּם. וְאִם אֵין לוֹ שְׁטָר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ. הָר"ן:

טו בַּיְרוּשַׁלְמִי, וְטַעְמָא מִפְּנֵי שֶׁאֵין אָדָם נִזְהָר בְּתִקּוּנָן מִאַד וַהֲוָה לֵיהּ כְּמַעֲשֶׂה הֶדְיוֹט. הָרַמְבַּ"ם. וְלִדְבָרָיו צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד כוּ'. וְהָרַאֵב"ד כָּתַב דְּשָׁמָא לֹא יְזַדְּמֵן לוֹ מוֹלִיךְ הַכְּתָב, כְּלוֹמַר וְהָוֵי דָּבָר הָאֲבֵד:

משנה ד

טז דְּהָכָא מִסְתָּמָא לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יֹאמַר לֹא כָּךְ הָיָה כְּמוֹ בְּמַתְנָה, כֵּיוָן שֶׁהִלְוָהוּ לֹא יִהְיֶה לוֹ רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם:

יז **תְּפִלִּין כו'**. כְּתַב סְמַ"ג בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, לְהַנִּיחַ, פֵּרוּשׁ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, אֲבָל לְהָנִיחָן בַּמּוֹעֵד אֲפִלּוּ לְהָנִיחַ לַאֲחֵרִים יָכֹל לְכָתְבָן. וּבֵית יוֹסֵף נִדְחַק בְּפֵרוּשׁוֹ לְמַאן דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּלֹא מַנַּח תְּפִלִּין בַּמּוֹעֵד:

יח יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים צְרִיכִים לוֹ רַבִּים, אֲבָל לֹא עַכְשָׁיו, הָא אִם צָרִיךְ לִקְרוֹת בּוֹ מַגִּיהִין בּוֹ וּכְדַעַת א"ח. אֲבָל הַמַּגִּיד כָּתַב דְּבְסֵפֶר תּוֹרָה אֵין לְהַגִּיהַּ, דְּלֹא הִתִּירוּ אֶלָּא תְּפִלִּין דְּאֶפְשָׁר לְכָתְבָן כֻּלּוֹ בַּמּוֹעֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ כֻּלָּהּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְגִרְסַת הַסֵּפֶר בְּאָלֶ"ף, וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁל עֶזְרָא:

יט **עַל יְרֵכוֹ**. אֲבָל בִּתְפִלִּין אִי אֶפְשָׁר עַל יְדֵי שִׁנּוּי, שֶׁצָּרִיךְ כְּתִיבָה תַּמָּה. תּוֹסָפוֹת:

כ שֶׁתּוֹלֶה בַּחוּט כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְשָׁזְרוֹ יָפֶה. רַשׁ"י:

משנה ה

כא **הַקּוֹבֵר**. לְהָכִי נָקַט קוֹבֵר, דַּאֲבֵלוּת מַתְחֶלֶת בִּשְׁעַת סְתִימַת הַגּוֹלֶל כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. תּוֹסָפוֹת:

כב **שִׁלֹּשָׁה יָמִים**. כָּךְ הוּא עִקַּר אֲבֵלוּת לְכַמָּה מִלֵּי, דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא שִׁלֹּשָׁה יָמִים לִבְכִי. תּוֹסָפוֹת:

כג **שִׁבְעָה**. אַסְמָכוּהוּ אַקְרָא דִּכְתִיב [עָמוֹס ח] וְהַפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל, מַה חַג שִׁבְעָה אַף אֲבֵלוּת שִׁבְעָה. גְּמָרָא:

כד וְטַעֲמָא דְּסַגִּי בְּחַד יוֹמָא גַּבֵּי שְׁלֹשִׁים, וְגַבֵּי שִׁבְעָה בָּעִינַן שְׁלֹשָׁה, מִשּׁוּם דִּדִּין כָּל שְׁלֹשִׁים שָׁוֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁבְעָה. הָרַ"ן:

כה **גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים**. יְלִיף פֶּרַע פֶּרַע מִנָּזִיר. כְּתִיב הָכָא [וַיִּקְרָא י] רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ, דִּשְׁמַע מִינַּהּ שֶׁשְּׁאָר אֲבֵל חַיָּב לִפְרֹעַ, וּכְתִיב הָתָם גָּדֵל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, מַה לְהַלָּן שְׁלֹשִׁים אַף כָּאן שְׁלֹשִׁים. גְּמָרָא. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב מִדִּכְתִיב [דְּבָרִים כא] וּבָכְתָה אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים, מִכְּלָל שֶׁהָאֵבֶל מְצַטַעֵר כָּל שְׁלֹשִׁים:

כו **מִפְּנֵי כו'**. כְּלוֹמַר וְאִם תֹּאמַר מַה טַּעַם לֹא אָמְרוּ חֲכָמִים הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ קֹדֶם שַׁבָּת בְּטֹלָה מִמֶּנּוּ גְּזֵרַת שִׁבְעָה, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ שַׁבָּת עוֹלָה מִשּׁוּם דְּלֹא כְּתִיב בֵּיהּ שִׂמְחָה אֶלָּא עֹנֶג וּמְקֻצָּת אֲבֵלוּת נוֹהֵג בּוֹ וְכוּ'. הָרַ"ן. וְהַטּוּר כָּתַב דְּאִי אָמַרְתְּ דְּשַׁבָּת מַפְסִיק לֹא יִהְיֶה לְעוֹלָם שִׁבְעַת יָמִים. וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף שֶׁהוּא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי:

כז וְזֶה תְּמוּהַּ, דְּהָא קַיְמָא לָן אַף בָּרֶגֶל דְּבָרִים שֶׁבְּצִנְעָה נוֹהֵג כְּמוֹ בְּשַׁבָּת. וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּשַׁבָּת לֹא כְּתִיב בֵּיהּ שִׂמְחָה, כָּךְ נִרְאֶה לִי. וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר מִשְׁנַת חֲכָמִים:

משנה ו

כח **עֲצֶרֶת**. וְכָל שֶׁכֵּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים. תּוֹסְפוֹת. וְכָתַב הָרַ"ן דְּתַרְבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּתַרְוַיְיהוּ [דְּרָגְלִים] מַפְסִיקִין, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר יַעֲלוּ לְמִנְיַן שִׁבְעָה הֲרֵי הִפְסִיקוּ הַכֹּל, וְכֵן עֲצֶרֶת בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין עוֹלִין אָמְרוּ מַפְסִיקִין, וְעָשׂוּ דִּין שְׁלֹשִׁים כְּדִין שִׁבְעָה, אֲבָל מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כוּ':

כט **רְגָלִים**. מִפְּנֵי שֶׁהֶקְשׁוּ כָּל הַמּוֹעֲדוֹת זֶה לָזֶה, דִּכְתִיב [וַיִּקְרָא כג] אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה'. הָרַמְבַּ"ן:

ל כְּאַבָּא שָׁאוּל דְּפָלֵיג אַמַּתְנִיתִין דִּלְעֵיל דְּתָנֵי שְׁמוֹנָה יָמִים. וְטַעֲמוֹ דְּסוֹבֵר מִקְצַת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ וּשְׁבִיעִי עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן:

לא וְכֵן יוֹם אֶחָד לִפְנֵי שָׁבוּעוֹת וְלִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים:

לב בַּגְּמָרָא דַּף ט"ו יָלִיף לְהוּ מִקְּרָאֵי. וּנְטִילַת צִפָּרְנַיִם בִּכְלָל גְּלוּחַ הוּא. נִרְאֶה לִי:

לג פֵּרֵשׁ בָּעָרוּךְ שֶׁהוּא כְּמוֹ מַכְלִיב דְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק קַמָּא. וְנִרְאֶה לִי שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן שָׁלָל וּבִיזָה, שֶׁכֵּן הַשָּׁלָל אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וְאֵינוֹ מֻנָּח וְצָבוּר:

משנה ז

לד **אֵין כוּ**'. דִּין הַקְּרִיעָה יָלִיף בַּגְּמָרָא שָׁם. וְדִמְעָמֵד בַּגְּמָרָא דַּף כ"א, וּדְבַעַיָּא טָפַח דַּף כ"ב. וּפֵרוּשׁ מְאֻחֶה תּוֹפֵר מַמָּשׁ, שֶׁכֵּן וְעֵת לִתְפֹּר מְתַרְגֵּם וְעִדַּן בְּחִיר לַאֲחָאָה:

לה שֶׁהַכֹּהֵן מִטַּמֵּא לָהֶם:

לו גְּמָרָא. וַאֲפִלּוּ בְּחֹל קָאָמַר, וְאַשְׁמְעִינַן הָא בְּחֹל הַמּוֹעֵד, דְּמַהוּ דְּתֵימָא כָּל הֵיכָא דְּלֹא יַרְאֶה דֶּרֶךְ אֲבֵלוּת אֶלָּא דּוֹרוֹן וַחֲשִׁיבוּת עֲדִיף טְפֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. הָרַ"ן:

משנה ח

לז **שֶׁלֹּא כוּ**'. שֶׁהַמּוֹעֵד אָסוּר בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית. הָרַמְבַּ"ם:

לח **מִפְּנֵי הַכָּבוֹד**. שֶׁשּׁוֹפַעַת זִיבָה. רַשִׁ"י:

משנה ט

לט **נִקְבַּר הַמֵּת**. אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲנֻכָּה וּפוּרִים, וְכָל שֶׁכֵּן בְּחֹל הַמּוֹעֵד דְּחָמִיר טְפֵי: